

Брошурата е изготвена в рамките на проект „Училището е и мое право“ с финансовата подкрепа на Фондация „Отворено общество“.

ДЕТЕТО СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ

БРОШУРА ЗА РОДИТЕЛИ

**Всяко дете има право да бъде ценено, прието и обичано
такова, каквото е.**

Всяко дете има право на позитивна идентичност.

Помогнете на детето си да се идентифицира с това, което може, а не с това, което не може. Ако детето ви чува, че не може, ще се обезсърчи и ще спре да опитва. Хвалете го не само за резултатите и успехите му, а и за положените усилия, за старанието, за постоянството, за ентузиазма му, поощрявайте интересите му.

Всяко дете има право на достойнство.

Уважавайте чувствата и достойнството на детето си и не говорете за диагнозата и затрудненията му пред него с трети лица сякаш то не е там. Не приемайте детето за жертва, защото то самото ще започне да се чувства като жертва. Винаги забелязвайте и изтъквайте позитивните качества и уменията на детето си. Хвалете го. Поздравявайте го за успехите му. Поздравявайте го за старанието му. Ако има нужда да сравните постиженията му, сравнете ги с личните му постижения от преди месец или година.

Всяко дете има право на самостоятелност.

Не позволявайте грижите за детето, обичта ви и страховете ви да застават на пътя на неговата самостоятелност. Самостоятелното извършване и на най-простата дейност е стъпка по пътя към положителната идентичност и увереността в собствените сили. Те са стъпка към усвояването на нови умения и развитие.

Всяко дете има право на безопасна, гостъпна и гостоприемна среда.

Много хора, например, мислят, че бариерите пред едно дете с двигателно увреждане се дължат на инвалидната количка, с която то се придвижва. И грешат. Количката дава независимост. Бариерите са в средата – в липсата на рампи и асансьори,

в тесните врати, в стълбите, в отношението на другите хора, в липсата на грижа за създаването на достъпна среда.

Всяко дете има право да развие потенциала си.

Не слагайте граници пред детето. Не решавайте предварително какво може и какво не може да постигне. Напротив, окуражавайте и подкрепяйте всяко постижение, радвайте се и на най-малкия успех – това е начинът за постигане на големите промени.

Всяко дете има право на качествено образование.

Уважавайте стила и темпото, с което учи детето. Уважавайте и взимайте предвид интересите и реалните му нужди от нови знания и умения. Открийте специалните таланти на детето си и насочете вниманието и усилията му в тях.

Всяко дете има право на активно участие.

Интересувайте се и взимайте предвид мнението на детето по отношение на въпроси, които го засягат лично – в кое училище да учи, какви хобита да има, с кого да дружи. Имайте му доверие. Личният му избор означава отговорност, ангажимент и мотивация.

Всяко дете има право на щастливо детство.

На искрен смях, игри от сутрин до вечер, приятели, свободата да бъде себе си, свободата да бъде безстрашно в грешките си, възможността да се учи, докато някой му държи ръката, правото да плаче, когато отива на зъболекар. Една диагноза никога не може да бъде причина за лишаване на детето от най-хубавите моменти от детството. Може да бъде причина за повече креативност в игрите, за повече търпение, за повече смях, пътувания, игри сред природата.

Вярвайте в специалната връзка между вас и детето и в способността ви заедно да преодолявате страховете си, да се смеете, да се учите взаимно, да се развивате...

Скъпи РОДИТЕЛИ,

Всяко родителство е трудно и е свързано с безброй въпроси, съмнения и колебания. Но и всяко родителство е изпълнено и с много радост, гордост и обич.

Може би в момента в главата ви се въртят стотици въпроси – дали детето ви има приятели, дали се справя в училище, дали харесва училището и учителите си, дали развива потенциала си, дали е щастливо.

Може би детето ви има нужда от повече подкрепа за някои от тези неща, може би има нужда да открие своя начин на комуникация, може би има нужда да се справи със своя вътрешна тревога, може би има нужда да открие нещата, които може да прави добре и които го радват най-много. За всичко това може би ще ви се наложи вие като родител да поверите част от грижата за развитието на детето си на друг човек – психолог, логопед, ерготерапевт, със сигурност на учител, може би на ресурсен учител, на педиатър, кинезитерапевт, музикален педагог, треньор...

Тези хора ще работят с детето ви, ще развиват потенциала му, ще му помогнат да развие вярата в себе си, ще го поощряват, ще изградят отношения на доверие с него, ще му дават обратна връзка.

Много е важно между вас като родител и тези хора като професионалисти също да се изгради връзка на доверие и сътрудничество. Бъдете открити и честни в комуникацията си с тях, бъдете отворени за техните идеи и предложения, ако нещо в подходите им и отношението им към детето и вас, ви смущава, изяснете го възможно най-скоро вместо да прекъснете отношенията си изведнъж или да не следвате препоръките им. Окуражавайте и съдействайте за активната комуникация и между тях самите.

Не поставяйте граници в развитието и напредъка на детето си като предварително решавате докъде може да стигне и какво може да постигне. Бъдете позитивни, хвалете го за всяко усилие и го окуражавайте да надгражда над овладените умения. Всеки забелязан и отпразнуван напредък, ще доведе след себе си още развитие в положителна насока и ще ви приближи до целта, към която се стремите.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ИСКА ДЕТЕТО МУ ДА Е В БЕЗОПАСНОСТ.

НО КАКВО Е БЕЗОПАСНОСТ?

Никой от нас не живее в абсолютна безопасност. Това, което правим е да управляваме риска: слагаме си предпазни колани, пием витамини, не се прибираме сами по тъмно.

За да могат да се развиват децата ни, имат нужда от безопасна среда, в която не са застрашени живота и здравето им, но в която могат да паднат, да се спънат, да се отклонят от пътя си. Всичко това им трябва, за да се научат да стават, да запазват равновесие, да се ориентират, да намират върната посока.

Нормално е да искаме да предпазим децата си, но ако останат въщи или ако винаги ги държим за ръка, няма да могат да опознаят света и да развият собствените си способности.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ОЧАКВА ДЕТЕТО МУ ДА ОПОЗНАЕ СВЕТА.

НО КАК ДА СТИГНЕ ДО НЕГО И ДА ГО ИЗСЛЕДВА?

Няма лош, странен или срамен начин за придвижване. Всяко помощно средство, което позволява самостоятелното придвижване на едно дете, е стъпка към неговата самостоятелност и развитие като цяло. Децата имат вътрешна необходимост да докосват, да опитват и да влияят на света около себе си. И най-простото приспособление за придвижване помага на вашето дете да развие сетивата си, да обогати опита си и да даде свобода на въображението си.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ИСКА ДА ОБЩУВА С ДЕТЕТО СИ.

НО КАКВО Е ОБЩУВАНЕТО?

Познати са ни много видове комуникация – устна, писмена, чрез мимики и жестове. Понякога се разбираме само с очи, понякога само с усмивка, друг път дори и когато просто мълчим. Родителите се научават да разбират децата си от първия ден. Понякога в стремежа си да общуваме с децата си, превръщаме „общуването“ в говорене – нашето.

Някои деца имат нужда от повече време, за да формулират изречение – изчакайте ги, други деца имат нужда да бъдат научени да използват специална система от знаци – научете я заедно с тях.

Бъдете отворени и търпеливи към това, което ви казват децата ви – това да има кой да получи съобщението – родител, приятел, учител, е също толкова важно, колкото самото съобщение и самият език.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ЖЕЛАЕ ДЕТЕТО МУ ДА ХОДИ НА УЧИЛИЩЕ И ДА СЕ НАУЧИ ДА ЧЕТЕ, ПИШЕ И СМЯТА.

НО КОЛКО НАЧИНА ИМА ДА ПРАВИШ ТОВА?

При четенето и писането също има различни варианти и отново няма по-добър или по-лош вариант. Има подходящи и неподходящи за вашето дете подходи и помощни средства. Просто му помогнете да намери най-работещия за него вариант и го окуражавайте, докато го усвоява – все пак на никого не му е било лесно да се научи да пише и да чете. Изберете за детето си училище, в което ще уважат или намерят, приложат и развият специфичния му начин да чете и да пише.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ИСКА ДЕТЕТО МУ ДА БЪДЕ ТВОРЕЦ.

НО ЗА КОЕ ИЗКУСТВО Е ПОДХОДЯЩО ДЕТЕТО ВИ?

За всяко! Помнете, че не хората трябва да отговорят на изискванията на едно изкуство, а изкуството да отговори на нуждите на хората да се изразят, да се забавляват, да зарадват другите. Окуражавайте детето си да участва в училищните тържества – не очаквайте и не изисквайте перфектна изява от никое дете, но ще видите колко положителен заряд и настроение ще му донесе да бъде част от групата на сцената. Или да направи само картичка за Коледа или подарък за рождения ви ден.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ИСКА ДЕТЕТО МУ ДА ОТКРИЕ КРАСОТАТА НА СВЕТА.

СПОДЕЛЕТЕ С ДЕТЕТО СИ КРАСОТАТА НА ПРИРОДАТА.

Сред природата ще намерите хармонията и спокойствието, което ще ви сближи с детето ви и ще ви помогне да видите истински важните неща за вас и за него, които ежедневните грижи понякога ни карат да забравим.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ МЕЧТАЕ ДЕТЕТО МУ ДА ИМА ПРИЯТЕЛИ. НО КЪДЕ ДА ГИ НАМЕРИ?

Навсякъде! Навсякъде, където има деца, детето ви ще срещне друго дете, с което ще му е забавно да поговори или да поиграе. Сприятеляването между децата е най-естественото нещо на света.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ МЕЧТАЕ ДЕТЕТО МУ ДА Е УСПЕШНО. НО КОГА ЕДНО ДЕТЕ Е УСПЕШНО?

Винаги, когато стига своите собствени върхове. Никой не знае къде е границата на възможностите на едно дете и дали най-простото на пръв поглед нещо не е най-голямата победа за него. Празнувайте всяка победа, всеки връх. А след това позволете на детето си да приеме следващото предизвикателство, позволете му да се разочарова, да пожелае успеха, да се потруди за него, да го заслужи, да го отпразнува истински.

ВСЕКИ РОДИТЕЛ ИСКА ДЕТЕТО МУ ДА ИГРАЕ, ДА СЕ РАЗВИВА И ДА СЕ УСМИХВА.

ВСЯКО ДЕТЕ ИМА НУЖДА ОТ РОДИТЕЛ, НА КОГОТО ДА ПОДАРИ НАЙ-СЛЪНЧЕВАТА УСМИВКА НА СВЕТА.

Като родител ще трябва да вземете много решения за детето си – в кое училище да учи, кой да го подкрепя, с кого да се консултирате. Понякога ще имате усещането, че не знаете нищо, понякога ще чувствате, че само вие виждате ясно всичко.

Не се колебайте да се допитвате до близки хора, до учителите и специалистите на детето си, които също ще изградят връзка на доверие и уважение с детето ви, споделяйте с други родители, търсете информация в интернет, брошури и книги, търсете подкрепа от общността си, от родителски организации и НПО организации. Но вярвайте най-много на себе си и на детето си. Поставете неговото щастие и спокойствие на първо място.

Все пак обаче не забравяйте, че винаги за детето ви, за вас самите и за професионалистите, които ви подкрепят, ще има моменти на преход и промяна, в които ще имате нужда от период на адаптация, моменти, в които детето ви, вие, учителите му или терапевтите му няма да се справяте според очакванията на другите, моменти, в които ще ви е по-лесно да се откажете, отколкото да продължите. Такива моменти имаме всички – в тях се учим, сприятеляваме се, научаваме се да вярваме един на друг, да си помагаме. Те са неизбежни, но когато сме информирани и ги планираме предварително, се справяме с тях по-лесно и по-успешно.

Тук сме опитали да съберем важна информация, която да ви помогне с избора на училище, с решението дали детето ви да използва възможността за ресурсно подпомагане в училище, с кого да се консултирате.

**ПОДКРЕПА В ПЕРИОДИТЕ НА
ПРЕХОД – ДА ИЗБЕРЕМ УЧИЛИЩЕ**

Първият учебен ден започва гнес

Всички знаем кога официално е първият учебен ден, но подготовката за него започва много по-рано. Не, не с купуването на раницата и тетрадките. Нито със записването в някое училище.

Но нека ви попитам „Спомняте ли си своя първи учебен ден?“.

Аз си спомням моя – родителите ми бяха избрали училището заради близка тяхна приятелка, която преподава там, бяха ми избрали добри учителки и бяха дошли с мен, но на първия си учебен ден аз се разплаках - всичките ми приятелки от детската градина бяха в другия клас. Нямах с кого да се хвана за ръка по пътя към класната стая.

Помня добре и втория учебен ден, когато се изгубих в опита си да изляза от училището и да си отида в къщи.

С малко повече време и внимание, тези стресови за едно дете ситуации, могат лесно да бъдат избегнати. За да е щастливо и успешно вашето дете в училище, е важно:

- да изберете внимателно бъдещото му училище,
- да си съдействате с училищното ръководство за адаптиране на училището към нуждите на детето ви,
- предварително да подготвите детето си за първия учебен ден и ходенето на училище и да го попитате за неговите чувства и мнение.

Как да изберем бъдещото училище на гетето си

Всички родители искат да направят най-правилния избор за бъдещото училище на детето си и обикновено критериите са:

- училището да бъде в квартала, в който живее детето, или близо до работното място на единия родител,
- училището да отговаря на културните и човешките ценности на семейството,

- както и да е икономически достъпно,
- училището да е архитектурно достъпно – взима се предвид най-вече от родителите на деца със затруднена мобилност,
- училището да е познато на родителите, тоест да имат по-голямо дете, което учи в него или го е завършило, да имат познат от персонала на училището, да имат приятели, роднини или колеги, чиито деца посещават същото училище,
- училището да отговаря на образователните потребности на детето

Всички тези критерии дават обща представа на родителите какъв е микроклиматът в училището и им помагат да си представят как детето им би се чувствало в него. Колкото и да е важна тази представа тя не е достатъчна. За да знаете как наистина ще се чувства детето ви в това училище, особено ако има допълнителни потребности, е добре да посетите училището предварително заедно с детето си и да прекарате малко време там.

Докаато сте в училището

- усетете атмосферата в училището – отнасят ли се с уважение и доверие един към друг педагогическия, непедагогическия персонал, ръководството на училището, учениците и родителите – това се усеща лесно по думите, които използват, начина, по който разговарят, отношението към вас и детето ви конкретно,
- разберете дали детето ви може самостоятелно или с определена помощ от личен асистент да стигне до двора, столовата, да си купи закуска, да отиде до библиотеката и да използва училищните тоалетни,
- задайте въпроси за възможностите за допълнителна подкрепа на детето ви при нужда – има ли училищен психолог, логопед, медицинска сестра, ресурсно подпомагане, училищен транспорт, програми за безплатна закуска, др.,
- попитайте какви са възможностите и традициите на училището за допълнително образователно и личностно развитие на детето ви – клубове, курсове, тренировки, екскурзии, посещения на театри и музеи,

- осведомете се как се осъществява комуникацията с родителите, какво се очаква от вас, към кого можете да се обърнете в случай на спешност или при възникнал проблем,
- попитайте какво да очаквате за бъдещата реализация на детето си, когато завърши това училище,
- запишете си всичко, което ви е направило впечатление и всичко, което не сте успели да разберете. Ако е необходимо направете още една или няколко срещи. Помнете, че ако директорът и учителите нямат желанието, времето, нагласата да отговорят на въпросите ви сега, няма да отговорят и на въпросите на детето ви, няма да отговорят и на притесненията ви, след като започне учебната година.

ПОДГОТОВКА НА УСЛОВИЯТА В УЧИЛИЩЕТО

Често директорът, учителите и родителите имат желанието да запишат детето в даденото училище, но самото училище не е напълно подготвено за това. Ето няколко неща, които е добре да имате предвид и да планирате предварително:

- **осигуряване на достъпност** – понякога въпросът с достъпността може да се реши бързо и със средствата на самото училище, друг път адаптирането на училищната среда за нуждите на дете, използващо количка, например, може да отнеме много време и да се реализира по специален проект. Ето защо, ако знаете, че детето ви има нужда от специфични помощни средства и инфраструктура, за да се чувства комфортно в училище, изберете училището възможно най-скоро, за да има достатъчно време за ремонтни дейности. Понякога това може да отнеме цяла година или дори повече.
- **организиране на срещи с учителите** – запознаването на детето ви с бъдещия му класен ръководител е полезно не само за детето ви, но и за самия учител, особено, ако детето ви има нужда от специален подход при общуването и обучението си. Това ще даде възможност на учителя да получи информация и съвети от вас като родител и да свикне с детето ви.
- **осигуряване на ресурсно подпомагане** – това е възможност за допълнителна подкрепа на детето ви от специалист или ресурсен учител, която се осигурява безплатно за детето ви от областния ресурсен център. За да се задвижи процедурата за осигуряване на ресурсно подпомагане може да отнеме също известно време, затова се запознайте с тази възможност предварително. За повече информация относно същността на ресурсното подпомагане, погледнете статията за него в тази брошура.

Какво си мисли гетето ви

Преди да вземете решение за бъдещото училище на детето си, попитайте и него какво мисли - често неговите приоритети са същите като вашите, но гледната точка е по-различна, защото за вас училището е нещо понятно и обозримо, но за детето ви то е ново, голямо и може би объркващо – нетърпението и вълнението за първия

учебен ден винаги ще се смесват с мъничко притеснение за това как ще се справи, ще има ли приятели, какво се очаква от него. За детето ви най-важно е да бъде:

- **спокойно и сигурно в училище** – спокойствието и сигурността идват от познато-то и осъзнатото. Обяснете на детето си спокойно и детайлно какво представлява ходенето на училище, какво се очаква от него, какъв е цикълът часове-междучасие, училище-ваканция. Задължително заведете детето си в училището предварително и посетете най-важните места в него, поговорете си дали нещо го тревожи, проверете дали може да се справя само (да си купи закуска, да отиде до тоалетна). Запознайте го с бъдещия му учител и им дайте поне 5 минути да се опознаят без да се намесвате и без да отговаряте вместо детето си. Помогнете му да се ориентира във времето и пространството, докато е в училището като му купите, например, електронен часовник, сложите му картонче с програмата в раницата, др. Ако детето ви има трудности със смяната на обстановката и свикването с нови ситуации, помолете за разрешение да го водите през лятната ваканция в училището, докато свикне със самото място.
- **социално приобщено** – за вашето дете училището не е мястото, където учи, а преди всичко - мястото, където са приятелите му. Ако имате възможност, запишете детето си в един клас заедно с приятелите му от детската градина. Добре би било да създадете на детето си възможности за общуване с децата от класа и извън училището.
- **успешно** – вашето дете ще се чувства успешно, ако знае какво се очаква от него, ако има възможност да избере посоката на усилията си, ако му се съдейства да постигне успех и ако успехът му е признат и отпразнуван. Разговаряйте с учителите на детето си как окуражават децата да учат и да се развиват, как откликват на различните стилове на учене, как празнуват и утвърждават успехите им. Попитайте детето си по какво в училище иска да е успешно и не омаловажавайте желанието му да бъде успешно по физкултура, но не и по математика. Подкрепете го в интересите му и използвайте този интерес и тази връзка на доверие за развитие и на други силни страни.

Планирайте и управлявайте промените

Помнете, че по подобен начин за децата се случват и преходите им от живот вкъщи към ходене на ясла, след това на детската градина, от трета група в предучилищна група, от предучилищна група в училище и дори от начален в прогимназиален курс. Понякога детето влиза в общообразователното училище от дневен център или от специално училище. Тогава вниманието към нуждите и чувствата му трябва да е дори още по-голямо.

Търсете информация за новото училище на детето си от близки и познати, доверете се на усещането си като родител, запознайте се с държавните регламенти и процедури, но не забравяйте да се вслушате в собственото си дете.

По-долу ще намерите кратка организационна таблица, която ще ви помогне като родители да улесните, организирате и проследите прехода на детето си.

Преценете дали някое от нещата изброени по-долу са необходими или биха били полезни за безпрепятствения преход и приобщаване на детето ви и изберете верния за вас отговор:

- ▶▶ Да
- ▶▶ Не
- ▶▶ Все още не знам

Ако нещо се отнася за вас, отбележете дали е вече налично. Ако не е налично, отбележете допълнителните действия, които е необходимо да предприемете, за да го осигурите.

	Необходимо и/ или полезно			Налично	Необходими допълнителни действия
	Да	Не	Все още не знам		
УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕХОДА					
Наясно сте с държавната процедура и изисквания за това детето ви получи допълнителна образователна подкрепа					
В училището/ детската градина, които детето ви ще напусне, има човек за информация и контакти, с който да обсъждате въпросите свързани с прехода на детето ви					
В училището/ детската градина, в които детето ви ще постъпи, има човек за информация и контакти, с който да обсъждате въпросите свързани с прехода на детето ви					
Двете образователни институции (старото и новото училище/ детска градина) обменят информация помежду си					
Имате възможност да посетите новото училище заедно с детето си.					
Други:					
ДОСТЪПНОСТ НА УЧИЛИЩНАТА СРЕДА					
Необходими архитектурни съоръжения, които гарантират достъпност Избройте:					
Необходими помощни технологии за улесняване на комуникацията и ученето Избройте:					
Училищният екип знае как и се чувства комфортно да използва тези помощни средства					
Тиха стая за почивка					
Други:					

	Необходимо и/ или полезно			Налично	Необходими допълнителни действия
	Да	Не	Все още не знам		
Възможност детето ви да ходи само на училище					
Възможност за удобно пътуване от и до училището (когато детето е подпомогнато от възрастен)					
Адаптиране на учебния план/програма и учебните структури					
Възможност за адаптиране на учебния план/ учебната програма Опишете:					
Необходими специфични дидактични материали Опишете:					
Необходими специфични учебни предмети Опишете:					
Необходим специфичен график Опишете:					
По-малък брой на учениците в клас					
Възможност детето ви да прекара известен период за адаптация в училището (напр., да прекарва време в класните стаи преди началото на учебната година) Опишете:					
Други:					
УЧИЛИЩЕН ЕКИП И ЕКИП ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА					
Общобразователните учители са обучени как да работят с деца със СОП					
Обучения в сферата на приобщаването са достъпни за учителите и специалистите					
Подкрепа от ресурсен учител					

	Необходимо и/ или полезно			Налично	Необходими допълнителни действия
	Да	Не	Все още не знам		
Подкрепа от логопед					
Подкрепа от психолог					
Подкрепа от ерготерапевт					
Подкрепа от личен асистент					
Подкрепа от тифлопедагог (учител за деца с увредено зрение)					
Подкрепа от слухово-речеви рехабилитатор					
Други:					
ОБЩНОСТ					
Училището и заобикалящите го територии са безопасни					
Училищната общност е гостоприемна и съответства на културната и социалната идентичност на детето и семейството ви					
Новото училище има опит в приобщаващото образование					
Училищният екип, който ще работи с детето ви, вярва в приобщаващите ценности					
Училищният екип е отворен за сътрудничество със семейството ви					
Училищният екип е отворен за сътрудничество с детето ви и уважава неговата гледна точка					
Имате познати възрастни и деца в новото училище					
Избройте ги:					
Приятелите на детето ви са записани в същия клас/ училище					
Други:					

	Необходимо и/ или полезно			Налично	Необходими допълнителни действия
	Да	Не	Все още не знам		
ГЛЕДНАТА ТОЧКА НА ДЕТЕТО ВИ					
Детето ви се чувства в безопасност и спокойно в новото си училище					
Емоционалните нужди на детето ви от приемане и похвала са посрещнати					
Физическите нужди на детето ви са посрещнати					
Обучителните нужди на детето ви са посрещнати					
Социалните нужди на детето ви са посрещнати					
Детето ви има достатъчно време да свикне с прехода и промените, да задава въпроси, да споделя чувствата си					
Наясно сте с притесненията и очакванията на детето си свързани с прехода					
Наясно сте с мнението и представата на детето си за новото му училище					
Детето ви има възможност да се сбогува със старото си училище по удовлетворяващ го начин					
Детето ви има възможност да се запознае с новото си училище по позитивен начин.					
Детето ви е позитивно настроено към новия си учител					
Детето ви е позитивно настроено към съучениците си					

КАКВО Е РЕСУРСНО ПОДПОМАГАНЕ

Ако детето ви, вие или учителите му смятате, че детето ви има нужда от допълнителна индивидуална подкрепа за справяне с учебния материал в детската градина или училище, е добре да се консултирате за възможностите за ресурсно подпомагане, които Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности в областта предоставя. Целта на ресурсното подпомагане е да осигури на децата и учениците със специални образователни потребности обучение съобразено с индивидуалните им нужди и стил на учене в общообразователна среда.

За повече информация се обърнете към Ресурсния център в областта, в която живеете или към класния ръководител на детето си.

РИО-Враца
Адрес: гр. Враца 3000
ул. Софроний Врачански 6
Телефон: 092/ 66 32 98
website: <http://www.rio-vratza.com/>

Ресурсен център - Враца
Адрес: гр. Враца 3000, ул. "Огоста" 4
Телефон: 092/621569
e-mail: resursen_vr@abv.bg
website: <http://rc-vr.com/>

Кой осъществява ресурсното подпомагане?

Ресурсният учител е специален педагог или учител преминал обучение за работа с деца със специални образователни потребности и ще работи с детето ви в училище под формата на индивидуални занимания в специално обособен кабинет или ще го подкрепя по време на заниманията в група в класната стая.

Освен ресурсен учител, ресурсният център или училището, могат да осигурят на детето ви подкрепа от:

- **Психолог** – специалист, който ще работи за развитието на когнитивните способности на детето: възприятие, мислене, внимание, памет; както и за овладяване на трудно поведение, подобряване на комуникацията, повишаване на самооценката.

- **Логопед** – специалист, който ще работи за подобряване на уменията на вербална и невербална комуникация, за развитие на устната и писмената реч.
- **Педагог** за работа с деца с нарушено зрение (тифлопедагог)
- **Педагог** за работа с деца с нарушен слух (сурдопедагог)

Как да се възползвате от възможността за ресурсно подпомагане?

Ресурсното подпомагане за деца със специални образователни потребности е безплатно за семейството на детето и се предоставя от държавната образователна система чрез Ресурсния център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности в областта или съответното учебно заведение. За да получи детето Ви възможност за ресурсно подпомагане трябва да бъде насочено за такова от Екипа за комплексно педагогическо оценяване (ЕКПО, наричан още „комисия“) сформирани към съответния Регионален инспекторат по образованието (РИО). В състава на екипа влизат специален педагог, педиатър, психолог, логопед и други професионалисти, които ще преценят дали детето ви има нужда от допълнителна подкрепа за усвояване на учебния материал. За да научите повече за процедурата за явяване на ЕКПО и графика на заседанията му се обърнете към съответния РИО във вашата област.

Каква подкрепа ще получи гетето ви, ако използва ресурсно подпомагане?

Екипът подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици със специални образователни потребности в съответното учебно заведение ще направи пълна оценка на индивидуалните нужди на всяко дете от допълнителна подкрепа и ще вземе решение за програмата, по която детето ще се обучава. Възможно е общообразователната програма да бъде оценена от екипа като прекалено тежка

за детето и то да се обучава по индивидуална програма по един или няколко от учебните предмети. Екипът включва класният ръководител на детето, ресурсния учител, специалистите, които работят с него, и задължително родителя/ настойника на детето. Родителят/ настойникът участва на заседанията и решенията на екипа и удостоверява с подпис, че е запознати съгласен с тях.

Няколко неща, които е важно да знаете:

- Ако родителят не е съгласен с решение на ЕКПО или вътрешно училищния екип и въпросът не може да бъде решен по друг начин, родителите могат да се обърнат за разглеждане на случая съответно от МОН или РИО.
- Ресурсното подпомагане не означава етикетиране на детето и отнемане на възможности за развитие в бъдеще. Напротив, ресурсното подпомагане има за цел да улесни обучението и възпитанието на детето със специални потребности като го направи по-достъпно и съобразено с неговите конкретни нужди.
- Ако детето се обучава на индивидуална образователна програма по преценка на училищния екип и не достига държавните образователни изисквания по съответен предмет, тогава детето се оценява с качествени оценки (известни още като „оценки със звездички“, Ако детето завърши даден образователен етап – начален, основен, среден – с качествена оценка по един или няколко предмета, това означава, че няма да вземе пълноправна диплома). Решението как да бъде оценявано детето се взема отново от целия екип, включително и от родителя, и не е окончателно, тоест в момента, в който детето покаже прогрес и потенциал да покрие държавните образователни изисквания, екипът взема решение оценяването да се извършва с количествени оценки, които дават на детето възможност за получаване на диплома/свидетелство за завършена съответна образователна степен.
- Важно е да се знае, че ресурсното подпомагане само по себе си не означава оценка с качествени оценки. Решението за това как да бъде обучавано и оценя-

вано детето се взима след продължителен процес на наблюдение и обсъждане от страна на всички членове на екипа и подлежи на преразглеждане с цел удовлетворяване на най-добрия интерес на детето.

„Ресурсният учител подкрепя детето в образователния процес там, където детето има нужда. Помага му да се справи с уроците и да усъвършенства социалните си умения. Ресурсният учител не е сам. Той е част от екип, съставен от учители и специалисти.

Инициаторът на подкрепа е родителят. Ако родителят не пожелае, никой не може да го застави да предприеме каквито и да било действия.

Всеки родител трябва да е наясно, че навременната диагностика позволява най-добра възможност за реакция. Изключително важно е личните лекари (педиатрите) и учители да могат да разпознават маркерите.

... В начален етап се случва да се пренебрегне наличието на специални потребности у детето или да бъдат тълкувани погрешно. Периодът на огромяване е един от ключовите моменти за получаване на навременна помощ от специалист. В този период реално могат да се отчетат обучителни трудности, трудности в социализирането на детето и др., както и да се намери ефективен подход за подсигуряване на подкрепа. Когато маркерите биват пренебрегнати или омаловажени в началното училище, постъпването в пети клас се оказва кризисен и преломен момент.“

Илона Томова, ресурсен учител, РЦ-Враца

**КЪМ КОГО ДА СЕ ОБЪРНЕТЕ ЗА
ДОПЪЛНИТЕЛНА КОНСУЛТАЦИЯ И ТЕРАПИЯ,
АКО СМЯТАТЕ, ЧЕ Е НЕОБХОДИМО?**

Тук са изброени и описани накратко специалисти, с които е препоръчителна консултация и, ако е необходимо, терапия. Важно е всеки родител да помни, че консултацията с който и да е специалист се прави за успокоение, отхвърляне на съмнение или потвърждение с цел взимане на адекватни и навременни мерки.

Понякога решението за консултация е трудно. Често родителите се надяват проблемът да отmine от само себе си, притесняват да не се залепи етикет на детето им, тревожат се, че страховете им ще се потвърдят. Това са нормални родителски страхове, но колкото по-рано се направи консултация със специалист, толкова по-бързо ще се вземат мерки и ще е налице положителен резултат.

Освен първоначалната консултация, може да се наложи системно следене или продължителна терапия. Често ще ви се струва, че силите ви напускат. Тогава си спомнете защо правите всичко това, спомнете си целия успех до момента и постигнатите резултати.

Винаги молете специалиста за писмена обратна връзка – епикриза, терапия, препоръки. Ако получавате информацията в устна форма, си записвайте и задавайте доуточняващи въпроси, когато нещо не ви е ясно. Преди консултацията си подгответе всички въпроси писмено и не се притеснявайте да ги зададете. Често нещата, които звучат страшни като терминология се оказват латинските думи за „здрав“ или „в нормални граници“.

Пазете и съхранявайте добре всички документи, които получавате от специалисти: епикризи, статуси, снимки, грами. Когато ги показвате на други специалисти или родители, носете копия, а оригиналите съхранявайте подредени по дати. Можете да водите в тетрадка или на компютъра си дневник за развитието на детето, в който да записвате всичко важно – първа дума и развитие на речта, първа стъпка, развитие на грубата и фината моторика, първо зъбче, хранване, имунизации, прекарани болести и лечение. Това ще помага на вас и на специалистите, които ще работят с детето ви да виждате общата картина, да откривате причините за едно или друго нещо и да взимате най-добрите решения за детето си.

ПЕДИАТЪР

Педиатърът е лекар, с който всеки родител трябва да комуникира редовно с цел профилактика или при съмнение за нещо тревожно. Педиатърът е специалист по детско развитие и детски болести и е човекът, който първи трябва да забележи забавено или отклоняващо се развитие на детето и да насочи родителите за консултация с друг специалист или към предприемането на някакви мерки. Най-важното е да имате доверие на своя педиатър и ако нещо ви притеснява в комуникацията ви с него, най-добре потърсете друг или второ мнение по даден въпрос.

ДЕТСКИ НЕВРОЛОГ

Това е специалистът, който поставя диагнози и назначава терапия в случай на затруднения и нарушения свързани с централната нервна система (ЦНС), състояща се от главния и гръбначния мозък, и периферната нервна система, състояща се от нервите свързващи ЦНС и крайниците и органите на организма. Често за обикновения човек е трудно да прецени дали даден проблем има механична или неврологична причина. Например, загубата на слуха може да бъде вследствие на отит, механична перфорация на тъпанчето, др., но може да се дължи на нарушено функциониране на слуховия нерв. Тъй като мерките, които ще се вземат, зависят от причината за проблема, често е жизненоважно да се получи и мнението на невролог, което да се прибави към мнението на останалите специалисти. Епикризата изготвена от детски невролог се използва като важен източник на информация от останалите специалисти, които работят с детето и служи при получаването на допълнителна подкрепа в рамките на социалната и образователната система.

ДЕТСКИ ПСИХИАТЪР/ ДЕТСКИ КЛИНИЧЕН ПСИХОЛОГ

Това са специалисти, които изследват поведението, емоциите, психическото развитие и функциониране на едно дете. На база изготвения от тях статус, се вземат решения за терапия и се изготвят препоръки към родителите, учителите и останалите специалисти. Има състояния като тези от аутистичния спектър, които могат да

бъдат диагностицирани само от екип, в който задължително има детски психиатър. Епикризата, изготвена от детски психиатър/ клиничен психолог се използва като важен източник на информация от останалите специалисти, които работят с детето и служи при получаването на допълнителна подкрепа в рамките на социалната и образователната система.

ДЕТСКИ ПСИХОЛОГ

Детският психолог е специалистът, който ще направи оценка, ще наблюдава и ще развива когнитивните умения на детето: възприятие, мислене, внимание, памет; както и ще работи за овладяване на трудно поведение, подобряване на комуникацията, повишаване на самооценката.

ПСИХОЛОГ

Често самите родители на деца със специални потребности имат нужда от консултации с психолог с цел намаляване на тревожността и напрежението около състоянието на детето. Ако усетите такава необходимост, не се колебайте да се свържете с професионалист. Психологът ще ви помогне да погледнете на ситуацията от друг ъгъл и сами да намерите верните решения за себе си и семейството си.

ЛОГОПЕД

Задачата на логопеда е да направи оценка на езиково-говорните и комуникативните умения на детето и да разработи и приложи програма за тяхното развитие. В работата си логопедът ще работи и за развитие на фината моторика, уменията за учене, за четене, писане и смятане.

КИНЕЗИТЕРАПЕВТ

Кинезитерапевтът е здравен специалист, чиято работа е свързана с профилактика или лечение на редица заболявания като използва физически упражнения, масаж, мануални техники и др. специфични средства. Кинезитерапевтът използва спе-

циализирани тестове за оценка на състоянието на детето, както и такива за проследяване на ефективността от проведената терапия.

ЕРГОТЕРАПЕВТ

Ерготерапевтът работи за развитието, подобряването или възстановяването на умения за самообслужване, трудова дейност и дейности за свободното време при лица със специални потребности, както и за компенсирането на трайно увредени функции чрез адаптиране на домашната, училищна и работна среда.

Това са контактите на клиники и центрове за работа с деца, където можете да се консултирате и да получите подкрепа за развитието на детето си.

Клиника по детско-юношеска психиатрия „Св. Никола“

адрес: гр. София, УМБАЛ „Александровска“ ЕАД

ул. „Св. Георги Софийски“ № 1

тел.: (02) 9230 375, (02) 9230 681

website: www.alexandrovska.com/node/1

Специализирана болница за долекуване, продължително лечение и рехабилитация на деца с церебрална парализа „Св. София“

адрес: гр. София, бул. „Възкресение“ 1В

тел.: (02) 828 48 81, (02) 828 18 69

e-mail: hospital@cpcentresof-bg.com

website: <http://www.cpcentresof-bg.com/?cid=71>

АИПСМПП - МЦ за психично здраве-1

адрес: София, бул. Сливница №200А, офис 2

(ъгъла на ул. Дунав и ул. Ангиста, вход - откъм ул. Дунав)

тел. 0878 / 621 096 или 02 / 856 16 16

email: info@mcpsyh.com

website: <http://mcpsyh.com/>

Медицински център за деца с проблеми в развитието

адрес: гр. София, Студентски град, бл. 11, ниско тяло

тел./факс: (02) 961 96 50, (02) 961 96 51

e-mail: contact@dpkids.org

web-site: www.medicalcenter.dpkids.org

Консултативен кабинет за ранно въздействие и терапия

адрес: гр. София, ул. „Н. В. Гогол“ №19

тел.: 0878448632

e-mail: sosunnykids@gmail.com

website: <http://sosunnykids.com/>

Слънчевата къща – консултативен и учебен център за работа с деца

адрес: гр. София, бул. Васил Левски 114, ет 1

тел.: 0898 500 848, 02 870 20 63

e-mail: office@cie-bg.eu

website: www.cie-bg.eu

На територията на област Враца:

Ресурсен център - Враца

Адрес: гр. Враца 3000

ул. "Огоста" 4

Телефон: 092/621569

e-mail: resursen_vr@abv.bg

website: <http://rc-vr.com/>

Дневен център за деца и възрастни с увреждания "Зорница"

Адрес: гр. Враца, кв. "Сениче"

e-mail: prosveta_vr@abv.bg

Тел: 092/ 64 60 44; 0879 06 87 17

СЛЪНЧЕВИ ЗАЙЧЕТА

Вие със сигурност ще направите всичко, което е по силите ви, за да осигурите на детето си професионалната подкрепа за развитие на потенциала, от която се нуждае – треньор, логопед, музикален педагог...

Но за да бъде истински щастливо, детето ви има нужда от най-специалния човек – има нужда от ВАС.

Не влизайте в ролята на учител или терапевт – бъдете за детето си това, което сте, това, с което ще се справите най-добре и това, от което то има най-голяма нужда – бъдете РОДИТЕЛ.

Вашата роля е най-важна, защото вие винаги ще виждате слънце в очите на детето си, винаги ще можете да го успокоите с прегръдка и целувка, ще пригответе най-вкусната закуска и ще го целувате всяка вечер за лека нощ.

Тези мънички, но неизменни жестове на грижа и обич ще създават в сърцето на детето ви чувство за сигурност, за уют, за значимост. Ще сплотяват семейството ви и в трудни моменти ще ви бъдат извор на сила.

Играйте с детето си. Играйте на всичките любими игри от детството си, на всичките любими негови игри. Ще се изненадате колко прости игри и занимания, които всички познаваме от деца, могат да развият важни умения у детето ви и да ви накарат да се смеете и забавлявате заедно.

АКО ДЕТЕТО ВИ Е ПО-МАЛКО:

- Вземете огледало и вижте колко ще се забавлява детето ви, гонейки слънчевите зайчета по стената.
- Играйте на гоненица със сенките си.
- Правете зайчета и котета със сенки от ръцете си на стената.
- Правете сапунени мехури от балкона или легнете по гръб и ги пукайте с крака.
- Играйте на топло и студено или познавайте в коя ръка е топчето.
- Спомнете си някоя песничка-броилка и научете детето си на нея.
- Играйте ролеви игри – ще се изненадате колко много от света на възрастните е попило детето ви.

АКО ДЕТЕТО ВИ Е ПО-ГОЛЯМО:

Създайте семейна традиция свързана с интересите му – гледане на филм с пуканки в хола всеки петък, каране на колело в парка всяка събота, редене на пъзел в неделя.

Ето една игра, която да изиграете още сега. Избройте наум или споделете на някого до вас:

- *Едно хубаво нещо, с което детето ви ви е изненадало*
- *Едно хубаво нещо, което обичате да правите заедно*
- *Едно хубаво нещо, което ще му кажете веднага щом го видите или още сега...*

Център за приобщаващо образование

София 1527, бул. „Васил Левски“ 114, ет. 1

тел: 02/ 870 20 63 • e-mail: office@cie-bg.eu • www.cie-bg.eu